

INTERVENTIE

mate waarin mensen verwachten en accepteren dat macht ongelijk verdeeld is. Westerse landen scoren laag op deze schaal, de meeste ontwikkelingslanden juist hoog. Dat kan verklaren waarom er in de meeste ontwikkelingslanden zoveel corruptie is, en het zo moeilijk is om tot *good governance* te komen.

Maar ook binnen Europa zien we opmerkelijke verschillen. De landen waar een Romaanse taal gesproken wordt, Frankrijk, België, Portugal, Spanje en Italië (in die volgorde), scoren veel hoger op deze schaal dan Nederland, Duitsland, Groot-Brittannië, Zwitserland, Finland, Noorwegen, Zweden, Ierland, Denemarken en Oostenrijk. Hofstede verklaart deze verschillen uit de politieke situatie van 2000 jaar geleden: het Romeinse rijk was veel hiërarchischer georganiseerd dan het Germaanse deel van Europa, waar men leefde in kleine stamverbanden waarvan de leiders niet bereid waren bevelen van anderen te accepteren.

Uit het zo ontstane cultuurverschil verklaart Hofstede dat 1500 jaar later de reformatie in het noordelijk deel van Europa slaagde, terwijl Zuid-Europa trouw bleef aan de moederkerk. Het kan ook verklaren waarom in de zuidelijke landen van Europa de communisten zoveel aanhang kregen, terwijl in noordelijker streken de klassebewuste arbeiders zich meer tot de sociaal-democratie aange trokken voelden.

De ironie van dit verhaal is dat de nationaal-socialisten dweepten met de Germaanse cultuur, maar in werkelijkheid juist de hiërarchische traditie van de Romeinen representeerden. Het gevolg daarvan is wel, dat er niemand voorstelt om in de Europese Grondwet te verwijzen naar de Germaanse traditie, terwijl objectief bezien de democratische rechtstaat daar meer aan te danken heeft dan aan de joods-christelijke traditie. Het oudste parlement in Europa vinden we in IJsland, dat dateert van voor de overgang rond het jaar 1000 van IJsland tot het Christendom.

De tegenzin bij de volken van Noordwest Europa voor de Europese integratie moet wel met dit cultuurverschil te maken hebben. Dat Ierland uiteindelijk wel de euro heeft ingevoerd, kan dan verklaard worden uit het feit dat het land katholiek is. De vraag is of dit cultuurverschil overwonnen zal worden. Het

kan ook andersom gaan: naarmate het zwaartepunt van de Europese Unie verschuift in zuidoostelijke richting, neemt het gevoel van verwantschap in het noordwesten af. Voor Nederland is dat geen aantrekkelijk perspectief: we worden zo een uithoek in een Europa waar die landen buiten staan waar we in cultureel opzicht het meest mee delen.

PAUL BORDEWIJK
Zelfstandig publicist en adviseur

Oranje licht voor Turkije

De PvdA gaat veel te kritiekloos om met de toetreding van Turkije tot de EU, terwijl die grote risico's met zich meebrengt voor Europa en Nederland. Het is megalomane overmoed om de Europese Unie te belasten met een volwaardig lidmaatschap van Turkije. Eigenlijk moeten niet de tegenstanders, maar de voorstanders tekst en uitleg geven. De gekte begint al bij diegenen die ooit het Klein-Aziatische Turkije kunstmatig tot Europees land hebben bestempeld. En bij diegenen die menen dat het niet-Arabische Turkije, met nauwe banden met Israël, beter een brugfunctie tussen het Westen en de islamitische wereld kan vervullen dan het 'katholieke' Frankrijk.

Een Turks lidmaatschap is riskant. Het bedreigt de Europese samenwerking, die zo'n schok zeer waarschijnlijk niet kan verwerken. Het Europese project is al overbelast door de recente oostwaartse uitbreiding met tien landen. Europa is, meer dan het al was, een reus op lemen voeten geworden. De Eurocraten lijken te zijn vergeten dat het al zeer uitzonderlijk is dat Nederlanders iets van hun nationale soevereiniteit afstaan aan het machtiger Duitsland. Over het fragiele wij-gevoel dat na de Tweede Wereldoorlog in Europa was ontstaan dendert men nu met drie bulldozers heen. Wie denkt dat de Europese Unie zich eindeloos kan uitbreiden zonder haar ziel en legitimiteit te verspelen? Europa schrompelt ineem tot louter interne markt en een verbrokkeld samenwerkingsverband voor vrede en veiligheid. De idee van een Europese politieke democratie is verder weg dan ooit. Die wordt *de facto* opgegeven. Vaarwel

INTERVENTIE

Europese gedachte! Wat rest zijn nog wat merkwaardige relictten van de oude structuur, zoals het Europees Parlement en een te bemoeizuchtige Commissie.

Aan het oranje-licht dat de Europese Commissie deze maand aan Turkije gaf, kan men aflezen dat de zogenaamd geharnaste voorstanders van toetreding zelf grote twijfels hebben over het eindstation van het Turkse EU-lidmaatschap. Er wordt een hypocriet spel met Turkije, én met de niet-ingewijde Europese bevolking, gespeeld. Men begint met veel tam-tam aan een onderhandelingsproces om druk op de Turkse hervormingen te houden, maar houdt verder alle opties open, inclusief non-lidmaatschap. Er wordt zelfs openlijk met het idee gespeeld om Turkije permanent vrij verkeer van personen te ontzeggen. Daarmee implicerend dat Turkije geen volwaardig EU-lid mag worden, maar een tweederangs-status krijgt. Zo naderen de voorstanders heimelijk de positie van de tegenstanders. Zij geven hen gelijk in hun opvatting dat Turkije voor de Europese Unie een uiterst problematisch geval is: qua land en bevolking een maatje te groot en op economisch en politiek-cultureel vlak (nog) sterk afwijkend. De rare paradox is dat hoe meer politici denken in te spelen op de gevoelens van onzekerheid bij de bevolking over Turkse toetreding – door hele zware eisen te stellen, noodremprocedures in te stellen en te roepen dat Turkije nog decennia lang ongeschikt is voor Europa -, hoe meer ze de burgers in hun angst en verontrusting juist bevestigen.

6 Tot nu toe hebben overwegingen van buitenlandse politiek in het debat gedomineerd. De Turkse toetreding was het 'speeltje van Eurocraten en buitenlandspecialisten', ook in de PvdA. Zelfs dan valt niet te begrijpen waarom, gelet op de actuele mensenrechtensituatie in Turkije, het besluit over toetreding toch weer te snel is gevallen. Het is teleurstellend dat de PvdA met zijn sterke traditie op mensenrechtengebied (Max van der Stoel) en vrouwenemancipatie (Joke Kool-Smit) minder kritisch is dan het CDA op het punt van de schending van de mensenrechten. Zo meldt Amnesty International als schokkend gegeven dat een derde (sic!) van de Turkse vrouwen te maken heeft met enige vorm van mishandeling en onderdrukking.

En dan zijn er voor Duitsland en Nederland, de landen met grote Turkse migrantengemeenschappen, nog binnenlandse risico's. Daarvoor bestaat weinig urgentiegevoel. Men ontkent dat een Turks lidmaatschap tot nieuwe immigratie leidt of men zegt dat dit juist goed is tegen de vergrijzing. Maar onze grote steden kunnen een golf arme immigranten niet nog een keer aan. De PvdA moet zich niet opnieuw stoten aan dezelfde steen: de ondermijning van de nationale solidariteit van de verzorgingsstaat door iets te hard van stapel te lopen met internationale solidariteit.

Valt er van de Unie nog een enthousiasmerend, coherent project te maken, nu 'Europa' steeds weer voor andere hoge doelen – eerst de Frans-Duitse rivaliteit, dan het IJzeren Gordijn, nu weer de confrontatie met de Islam – wordt ingezet? Ik hecht groot belang aan geopolitiek stratego, maar de vs maken van Irak, Mexico en Taiwan toch ook geen Amerikaanse staten als Ohio en Wyoming, met stemgewicht in het Congres? Europa kent een naïeve en onverantwoordelijke opvatting van vredes- en veiligheidsbeleid: het zet zijn eigen existentie en slagkracht steeds opnieuw op het spel.

RENÉ CUPERUS

Medewerker Wiardi Beckman Stichting

'Kies maar een ander'

In *s&d* van juli/augustus schrijft Wim Wildeboer, voorzitter van de PvdA-afdeling Groningen, dat het merkwaardig is dat nergens de vraag gesteld wordt waarom verliefde mensen, vaak in bezit van een Turks of Marokkaans paspoort, automatisch het recht moeten hebben om zich na hun huwelijk samen in Nederland te vestigen. Ik probeer die vraag hier serieus te beantwoorden.

Eerst wil ik enkele punten aanstippen waar misverstand over bestaat. Hoe grootschalig is de Turkse en Marokkaanse huwelijksmigratie? Van alle migranten die in 2001 naar Nederland kwamen, ging het bij ongeveer 7% om een Marokkaanse of Turkse huwelijksmigrant (circa 6500 mensen). Verder is het niet zo dat dat bijna allemaal 'bruiden' zijn, zoals